

Joel Haahtela: Sielunpiirtäjän ilta

Joel Haahtela: Sielunpiirtäjän ilta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 2025.

Teksti: Helena Hietaniemi

Luomisessa elämän tarkoitus

Joel Haahtela rakentaa pienoisoromaanissaan *Sielunpiirtäjän ilta* intiimin, hieman surumielisen tunnelman. Se on hänen ilmaisulleen ominaista.

Sielunpiirtäjän illassa luominen on elämän tarkoitus ja voimista suurin – rakkauden ohella. Haahtelan kirjoissa minähenkilöt tarkastelevat sisintään, katsovat taaksepäin elämäänsä, tässä kirjassa muun muassa sitä, mitä maalaaminen on mahdollisesti vienyt, mitä tuonut.

Sielunpiirtäjän illassa luominen on muotokuvien maalaamista, maalaamalla toisen kohtaamista.

Kirjassa rakkaudellisen, kypsän katseen kohteena ovat päähenkilön, vanhenevan mestarin ja hänen ikätoverinsa, välinen ystävyys, nuoren pojan, Jacobin, kykyjen näkeminen ja se, miten Mestari näki ympärillä vaikuttavat naiset: arvokkaina ihmissuhteina, jotka seksuaaliset teot hänen puoleltaan olisivat tärväneet. Mestari on uskollinen edesmenneelle vaimolleen Agnesille, joka Mestarin mallina oli saanut olla monena naisena Magdalan Mariasta Juditiin ja Eevaan. Mestarin muistoissa Agnesista oli hauska pukeutua hahmojen vaatimiin asuihin. Mestari näki, että Agnes oli oma itsensä ja samalla jokainen nainen.

Surumielisyys *Sielunpiirtäjän illan* tunnelmaan kumpuaa päähenkilön menetyksistä sekä ikääntymisen myötä luopumisista.

Maalarin työtä kuvatessaan kirjailija määrittelee kaiken luovan työn, myös kirjoittamisen, lähtökohtia:

Luova maalari keksii itsensä vähitellen, työtä tehdessään... Lopputulos ei koskaan vastaa alkuperäistä ideaa... Jos se vastaa, sitä ei ole luotu.

Kirjoittajana Mestari pohtii, miten paljon yhteen menneeseen hetkeen sisältyykään:

...yhden hetken kuvaamiseen tarvitaan satoja tai joskus tuhansia sanoja, eikä hetki tule sittenkään paperilla valmiiksi.

Haahtela sanoo päähenkilönsä suulla sen, mikä on olennaista hänen kirjassaan. Kirjaa lukiessaan hän ajattelee, että sanat "ovat kosketusta, kun ei voi koskettaa".

Haahtela näyttää, että ihminen on muutakin kuin roolinsa ja sen mukainen kuori, kuten silkkikauppias Cuypers, josta Jacob maalaa muotokuvaa. Mestari ohjeistaa Jacobia maalaamaan kasvot ja sen, mitä on kasvojen takana. "Maalaa mies mutta silmiin lapsi, se mitä Cuypers ei muista itsessään olevan."

Kokenut muotokuvamaalari pohtii, että ihmisen kasvoissa näkyvät kaikki langenneen ihmisen kerrokset: ylpeys, pelko, suru, syyllisyys ja rakkaus. Haahtelan kielikuvat tulevat kuin viiva Jacobilta, "syvältä hänen sisältään, niin kuin puu kasvattaa oksiaan, turhia miettimättä".

Kaiken aikaa Mestari maalaa myös itse jotain sellaista, mitä hän ei halua näyttää muille – vielä. Se on jotain salaista, tärkeää, kenties kaikkein arvokkainta. Se paljastuu aikanaan.

Haahtelan päähenkilö katsoo rakkaudellisin silmin kaikkea, paitsi pahaa; pahaakin hän ymmärtää, vaikkei hyväksy. Jacob kysyy, onko myös hänen pahoinpitelevässä isässään Jumalan kuva. Mestari vastaa pojalle, että se saattaa olla sumea ja syvällä, mutta jossain se lymyää.

Vanha Mestari tuntee jo siirtyneensä lähelle kuolemaansa ja oivaltaa ajan olemuksen: *Aika on tapahtumista, ja toisaalta aika estää kaikkea tapahtumasta kerralla...*

Kun ihminen siirtyy lähemmäksi omaa kuolemaansa, hän samalla siirtyy lähemmäksi edesmenneitä rakkaitaan. *...emme koskaan kuole yksin vaan yhdessä. Olemme kaikki samassa kuolemassa, vain eri aikaan.*

Mestari koki vaimonsa sairastuon äärellä: *"Epätoivo on sitä kun mikään rakkaus ei riitä."*

Silkkikauppias Cuypersille laitettiin keltainen silkkihuivi kaulaan symboloimaan jotain muuta kuin mitä hänen julkinen roolinsa edellytti. Mestari julistaa sen rakkauden symboliksi. Joten keltainen silkkihuivi kenen tahansa kaulassa tuokoon mieleen tämän Haahtelan kirjan, *Sielunpiirtäjän illan* ohella elämän perustan.

Lopulta Mestari tunnustaa väsyneensä katsomiseen. *Kaikki mitä näen kaipaa lepoa minun katseeltani. Voisiko maailma vain jäädä piirtymästä muistiin?*

Sielunpiirtäjän ilta on pieni suuri kirja. Lukiessani viipyilin, eläydyin, laitoin omalle kohdalleni kirjailijan pohdintoja, kuten mitä kasvot kertovat, mitä peittävät, mitä on kuoren alla ja mitä haluan tutkia itsessäni.

Kirjallisuusterapeuttinen tehtävä: 1. Kuvaile yksi hetki tunnelmineen, tunteineen, heräävine muistoineen. 2. Miten koskettaisit sanoilla? 3. Muista itsesi viisivuotiaana. Mitä toivoit, pelkäsit, toivoit?

Helena Hietaniemi on kirjallisuusterapiaohjaaja ja toimittaja.